

*Никола Динић**

Адвокатска канцеларија Динић, Врњачка Бања

ГРБ, ЗАСТАВА И ХИМНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ: ЗАШТИТА КРОЗ ПРЕКРШАЈНУ ОДГОВОРНОСТ

Сажетак

Грб, застава и химна су носиоци националног идентитета, те би њихово законско уређивање и заштита били од посебног интереса за сваку државу. Српско идентитетско лутање у двадесетом веку огледа се и у материји уређења државних симбола и недовољно уређеним начином њихове употребе. Усвајањем Закона о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије 2009. године, направљен је изванредан помак унапред у смислу да је тим законом уређено који су то симболи којима се Република Србија представља, основна правила о истицању грба и заставе, ограничења приликом њихове употребе, њихов изглед, химна и случајеви када се химна изводи, као и казнене одредбе за непоштовање одредби прописаних овим законом. Међутим, и поред тога материја која се тиче државних симбола и даље није адекватно регулисана у смислу прекршајне одговорности одређене категорије лица – могућих учинилаца прекршаја, остављајући на тај начин могућност за злоупотребе, односно за некажњено кршење законских одредаба које се тичу заштите државних симбола. Ту се пре свега мисли на категорију правних лица као субјеката прекршаја и то Републику Србију, територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе и њихове органе. Када постоји законска обавеза употребе државних симбола

* advokatdnicvb@gmail.com; ORCID:<https://orcid.org/0009-0002-9916-9203>

од стране државних органа и организација, онда би свакако било оправдано прекршајну одговорност проширити и на ова лица.

Кључне речи: Грб, застава и химна, Закон о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије, заштита грба, заставе и химне, прекршај и прекршајна одговорност.

УВОД

У садашњем државном праву и у историји права значајно место припада земаљском грбу и националној застави као симболима државе, као видљивим и јасним знацима државног јединства и суверенитета. (Соловјев 2021, 7). У том смислу, грбом, заставом и химном Републике Србије представља се Република Србија и изражава припадност Републици Србији (ЗИУГЗХ 2009, чл. 2, ст. 1). Република Србија је држава српског народа и свих грађана који у њој живе, док сувереност потиче од грађана (Устав Републике Србије 2006, чл. 1 и чл. 2, ст. 1). Следствено томе, грбом, заставом и химном првенствено се представља Република Србија и српски народ и изражава се припадност Републици Србији и српском народу. Отуда ови симболи представљају елементе идентитета српског народа.

Српски народ имао је срећу што, када је почетком XIX века успостављао своју државу, није имао потребу да измишља свој грб (као многе нове државе тог доба), него је обновио своја славна знамења везана за стару његову величину (Соловјев 2021, 5). Међутим, током двадесетог века Србија је доживела више промена државног уређења, више промена назива држава чији је била саставни члан или самостална и следствено томе, више промена државних симбола. Под притиском свих тих промена неминовно је дошло до колизије идентитета и збуњености у погледу припадања, што је за последицу имало немогућност идентитетског, али и сваког другог значајнијег повезивања и идентификације појединца са државним симболима. Дисконтинуитет симбола оличен у њиховој честој промени неизбежно је довео до односа који данас имамо према њима.

Са друге стране, очувати сопствени идентитет значи очувати и поштовати све његове елементе, како унутрашње тако и спољашње. Заштита и очување народног идентитета у ери глобализацијске

неблагословене уравниловке није одраз кукавичлука и сакривања иза овешталих форми и преживелих обичаја, већ напротив – израз врхунске храбрости да се буде својим и да се очува лик Божији у себи (Јовановић 2010, 3).

Сагледавање сопственог идентитета није могуће уколико се тој перцепцији самоспознаје не дода и њен аудио-визуелни елемент. Устав прописује да Република Србија има свој грб, заставу и химну, не одређујући изглед и употребу ових државних симбола, изузев што прописује да је химна „Боже правде”. За грб, Устав у члану 7. прописује да се грб користи као Велики и Мали грб, док се застава користи као Народна и Државна застава. За уређење изгледа и употребе државних симбола Устав прописује доношење посебног закона. Збуњеност у погледу припадања када су државни симболи у питању коначно је разрешења усвајањем Закона о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије (у даљем тексту Закон) којим су озакоњени државни симболи чије постојање је утврђено Уставом из новембра 2006. године. Поменути уставним и законским одредбама је у српској државној симболици, напokon, и после врло дугог нередовног стања, поново све доведено у потпуни ред (Јовановић 2010, 140), бар када се говори о самом одређењу изгледа државних симбола. Тачније, изглед државних симбола је коначно уређен нешто касније, 2010. године, доношењем Уредбе о утврђивању изворника Великог и Малог грба, изворника заставе и нотног записа химне Републике Србије којим се утврђује изворник Великог и Малог грба, изворник заставе и нотни запис химне Републике Србије.

Употреба државних симбола и њихова заштита, са друге стране, нису у довољној мери регулисани па се у пракси јављају нова питања која треба решити. У том смислу је Влада републике Србије донела посебан Закључак о усвајању става Владе о примени одредаба Закона о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије. Овим закључком наглашава се право и могућност свих грађана и правних лица да потпуно слободно користе, употребљавају и истичу како Државну заставу, тако и Народну заставу Републике Србије у свим приликама за које сматрају да су пригодне. Наведеним закључком се прецизира да се, сходно Закону о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије, морају поштовати правила која штите достојанство Републике Србије, а односе се на истицање заставе Републике Србије са другим заставама; затим, да на застави не сме

ништа да се испише, односно упише нити она може да се мења; да застава не може да се користи као робни или услужни жиг, нити као било који други знак за обележавање робе или услуге. Такође, застава не сме да буде истакнута уколико је оштећена или је изгледом неподобна за употребу и не може да се излаже на начине који су забрањени – не може се истицати тако да додирује тле, нити као подлога, подметач, простирка, завеса или драперија. Заставом не могу да се покривају возила или други предмети, нити могу да се украшавају конференцијски столови или говорнице, осим у форми стоне заставице. Уколико се законска правила која штите достојанство Републике Србије поштују, истицање Државне заставе и Народне заставе у свим пригодним приликама је слободно.

ПРЕКРШАЈНЕ ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ИЗГЛЕДУ И УПОТРЕБИ ГРБА, ЗАСТАВЕ И ХИМНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Закон прописује који су то симболи којима се Република Србија представља, основна правила о истицању грба и заставе, ограничења приликом њихове употребе, њихов изглед, химна и случајеви када се химна изводи, као и казнене одредбе за непоштовање одредби прописаних овим законом.

Основно правило приликом употребе грба и заставе је да се они истичу на почасном месту, а основно ограничење је да се на заставу и у грб Републике Србије не може ништа исписати, односно уписати, нити се они могу мењати, не могу се употребити као робни или услужни жиг, узорак или модел, нити као било који други знак за обележавање робе или услуге, те се не смеју употребљавати ако су оштећени или су својим изгледом неподобни за употребу, већ се повлаче из употребе.

Закон у члану 41. прописује да ће се новчаном казном од 50.000 до 500.000 динара казнити за прекршај правно лице:

1) ако употреби заставу, химну или грб Републике Србије у облику или са садржином или мелодијом који нису утврђени Уставом Републике Србије или законом;

2) ако заставу или грб Републике Србије употреби као робни или услужни жиг, узорак, модел или било који други знак за обележавање робе или услуга;

3) ако истакне грб или заставу стране државе у Републици Србији без истицања грба, односно заставе Републике Србије, осим ако потврђеним међународним уговором није друкчије одређено.

За исту радњу Закон прописује да ће се казнити за прекршај и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 5.000 до 25.000 динара.

Члан 42. Закона прописује да ће се новчаном казном од 40.000 до 400.000 динара казнити за прекршај правно лице ако истакне заставу или грб Републике Србије који су оштећени или неподобни за употребу. За исту радњу Закон прописује да ће се казнити за прекршај и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 5.000 до 25.000 динара, док ће се истом казном казнити за прекршај физичко лице ако истакне заставу или грб Републике Србије који су оштећени или неподобни за употребу.

СУБЈЕКТ ПРЕКРШАЈА

Прекршајна одговорност прописана је за правна и физичка лица. Под правним лицем, као извршиоцем радњи прописаних цитираним члановима 41. и 42. Закон широко одређује круг лица која могу бити учиниоци ових прекршаја. Закон о прекршајима чланом 27 (ЗОП 2019, чл. 27) прописује да је правно лице одговорно за прекршај учињен радњом или пропуштањем дужног надзора органа управљања или одговорног лица или радњом другог лица које је у време извршења прекршаја било овлашћено да поступа у име правног лица. Из цитиране одредбе ст. 1. може се закључити да се одговорност правног лица заснива на претпостављеној кривици овог лица које одговара за поступке особа из круга управљача (са којима се цело правно лице може поистоветити) и поступке лица овлашћених да заступају правно лице, чија се недозвољена понашања „приписују” правном лицу, док се њихова свест и воља (применом правне фикције) сматрају изразом свести и „вољом” правног лица (Мрвић-Петровић, 2013, 15).

Правно лице је одговорно за прекршај и када орган управљања донесе противправну одлуку или налог којим је омогућено извршење прекршаја или одговорно лице нареди лицу да изврши прекршај, те када физичко лице изврши прекршај услед пропуштања одговорног лица да над њим врши надзор или контролу. Под наведеним условима правно лице може да одговара за прекршај и када: 1) је против

одговорног лица прекршајни поступак обустављен или је то лице ослобођено од одговорности (јер дело за које се терети по пропису није прекршај, ако има околности које искључују прекршајну одговорност окривљеног или није доказано да је окривљени учинио прекршај); 2) постоје правне или стварне сметње за утврђивање одговорности одговорног лица у правном лицу или се не може одредити ко је одговорно лице. С обзиром да је законодавац повезао одговорност правног лица са његовом организационом структуром и пословном политиком, он је одредбом ст. 2. практично одговорност правног лица допунио елементима модела аутономне (самосталне) субјективне одговорности (што није учињено када је у питању одговорност правних лица за кривична дела?!). Према моделу самосталне, аутономне одговорности, правно лице се својом одговорношћу одваја од кривице одговорног лица у њему или свог заступника (Jović 2015, 162)

Члан 17. став 2. Закона о прекршајима, међутим, прописује да Република Србија, територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе и њихови органи не могу бити одговорни за прекршај, али да законом може бити прописано да за прекршај под одређеним условима одговара одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе. Дакле, Законом о прекршајима од прекршајне одговорности изузети су Република Србија, територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе и њихови органи, док је остављена могућност да посебним законима буде прописана прекршајна одговорност за одговорна лица у тим органима.

Код тако прописаног круга лица која подлежу односно не подлежу прекршајној одговорности, поставља се питање ко би био одговоран за прекршај из члана 41. став 1. тачка 3. Закона тј. за истицање грба или заставе стране државе у Републици Србији без истицања грба, односно заставе Републике Србије, када се у трима општинама на југу Србије, Бујановцу, Прешеву и Медвеђи на дан 28. новембра, када се у Албанији прославља национални празник Дан заставе, истакну албанске заставе, без истицања заставе Републике Србије. Овакви и слични догађаји неретко су пропраћени медијски па тако сазнајемо да Председник Националног савета Албанаца (НСА) Рагми Мустафа већ има неколико оваквих пријава, јер на згради ове институције, поред албанског, није ставио и српски барјак, док је за разлику од Мустафе, први човек Бујановца Нагип

Арифи поставио заставу Албаније на балкон зграде општине, али уз обележја Србије и Европске уније, која се стално вијоре на том месту (Lazić 2021).

У наведеној ситуацији председник општине Бујановац није прекршајно одговоран, за разлику од Председник Националног савета Албанаца, не због тог што је поред албанске заставе истакао и српску заставу, а у складу са законском одредбом, већ због тога што председник општине не одговара за прекршај у складу са цитираним чланом 17. став 2. Закона о прекршајима. Председник општине био би одговоран за прекршај из члана 41. став 1 тачка 3. Закона односно истицање грба или заставе стране државе у Републици Србији без истицања грба, односно заставе Републике Србије, само у случају да је прекршајна одговорност председника општине, односно одговорног лица у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе, као таква прописана посебним законом, у конкретном случају Законом о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије. Као смо видели, тим законом није посебно прописана одговорност одговорног лица у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе, па самим тим ни председника општине, док је Законом о прекршајима већ искључена одговорност и саме јединице локалне самоуправе.

Дакле, Република Србија, територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе и њихови органи не могу бити одговорни за прекршај, али законом може бити прописано да за прекршај под истим условима као и физичко лице одговара одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе. Како прекршајна одговорност, у смислу Закона о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије није прописана за одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе, следи да за повреду Закона у смислу цитираних чланова 41. и 42. не би били одговорни ни државни органи нити одговорна лица у њима. Отуда се, у тако насталом правном вакуму, изналази могућност за злоупотребе.

Прекршајна одговорност појединца, у смислу Закона, изостаје, осим у случају истицања заставе или грба који су оштећени или неподобни за употребу, а у складу са чланом 6. Закона који прописује да се грб или застави не смеју употребљавати ако су оштећени или

су својим изгледом неподобни за употребу, у ком случају се повлаче из употребе. Дакле, законска претпоставка је да појединац не може употребити или истакнути грб, заставу и химну у облику, садржини односно мелодији који су супротни Уставу или Закону.

Као разлог за изостављање може бити чињеница да се овакво понашање може подвести под кривично дело Повреда угледа Републике Србије. Наиме, Кривични законик чланом 173. прописује да ко јавно изложи порузи Србију, њену заставу, грб или химну казниће се новчаном казном или затвором до три месеца (КЗ 2019, чл. 173). Истом казном казниће се и ко јавно изложи порузи страну државу, заставу, грб или химну (КЗ 2019, чл. 175). Излагање порузи мора бити учињено јавно. То значи да оно може бити сазнато од неодређеног броја лица која нису индивидуално одређена, односно када круг тих лица није на неки начин ограничен. Јавност не постоји када је нешто упућено одређеном кругу лица, што у неким случајевима може бити спорно, тј. поставља се питање који степен одређености мора постојати да би елемент јавности био искључен (Стојановић 2008, 243). Смисао овог кривичног дела је да се Република Србија излаже порузи посредно преко својих симбола који је представљају. Пасивни субјекти овог кривичног дела су дакле Република Србија и њени симболи: грб, застава и химна. Кривични законик, међутим, поставља и одређена ограничења у смислу одређивања случаја када наведена радње излагања порузи неће бити кажњива. Наиме, неће се казнити за ово дело учинилац који је ово излагање дао у оквиру озбиљне критике у научном, књижевном или уметничком делу, у извршавању службене дужности, новинарског позива, политичке делатности, у одбрани неког права или заштите оправданих интереса, ако се из начина изражавања или из других околности види да то није учинио у намери омаловажавања или ако докаже истинитост свог тврђења или да је имао основаног разлога да поверује у истинитост онога што је износио или проносио (КЗ 2019, 176).

Са тим у вези треба поменути случај који је својевремено доспео у жижу јавности када је током представе „Пад”, на позоришном фестивалу у Лесковцу, глумац Бранислав Трифуновић поцепео српску заставу. На први поглед, будући да је сама радња цепања српске заставе извршена током извођења позоришне представе, могло би се закључити да је то дело учињено као плод уметничке експресије и слободе, па као такво не би било кажњиво у смислу цитираног члана кривичног закона којим се одређују случајеви

некажњавања, између осталих, и за дело Повреда угледа Републике Србије. Међутим, обзиром да се наведено кривично дело може учинити само са умишљајем, тј. да је учинилац био свестан да цепање заставе представља предметно кривично дело те да је хтео његово извршење или је пак олако држао да до последица неће доћи (дакле, директни и евентуални умишљај) остаје као отворено питање какав би епилог овакво поступање имало на суду. Са једне стране, одбрана би се позивала на члан 176. Кривичног законика указујући на основ искључења кривичне одговорности, док би тужилаштво (будући да се ово дело гони по службеној дужности) указивало да је у конкретном случају реч: “ о ангажману у коме је политички активиста увелико надвладао уметника” (Obrenović 2019).

Кривица учиниоца прекршаја је дефинисана чланом 18. Закона о прекршајима, који прописује да физичко лице одговара за прекршај који му се може приписати у кривицу, односно да је крив онај учинилац који је у време када је учинио прекршај поступао са умишљајем или из нехата. За прекршајну кривицу довољан је нехат учиниоца ако прописом о прекршају није одређено да ће се казнити само ако је прекршај учињен са умишљајем. Одредба којом се прописује кривица физичког лица примењује се и на предузетника, одговорна лица у правном лицу, државном органу, органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе или код предузетника.

РАДЊА ИЗВРШЕЊА

Закон о прекршајима у члану 2. дефинише прекршај као противправно дело које је законом или другим прописом надлежног органа одређено као прекршај и за које је прописана прекршајна санкција. Прекршај може бити извршен чињењем или нечињењем, а прекршај је извршен нечињењем кад је пропуштање да се предузме одређено чињење прописом предвиђено као прекршај, а како прописује члан 10. Закона о прекршајима.

Прекршај чини онај ко на законом супротан или недозвољен начин употреби или истакне грб, заставу и химну. Дакле, као радње извршења прописане су употреба или истицање симбола који се Законом штите. Државни симболи могу се употребити у облику или са садржином или мелодијом која није утврђена Уставом или законом; могу се употребити као робни или услужни жиг, узорак,

модел или било који други знак за обележавање робе или услуга; односно може се догодити ситуација, као у напред изнетом примеру, да се грб или застава стране државе истакну без истицања грба, односно заставе Републике Србије.

КАЗНА

Казна прописана Законом је новчана. За правно лице, казна се изриче у распону од 50.000,00 до 500.000,00 динара за прекршај употребе односно истицања заставе, грба и химне супротно одредбама Закона, за прекршај из члана 41., односно у распону од 40.000,00 до 400.000,00 динара за прекршај употребе државних симбола који су оштећени или неподобни за употребу, у складу са чланом 42. За одговорно лице у правном лицу, односно за физичко лице прописане су казне у распону од 5.000,00 до 25.000,00 динара.

Упоређујући прописане казне са, примера ради, казнама прописаним у Црној Гори, можемо закључити да је казнена политика ове потоње државе строжија у погледу распона од минималног до максималног новчаног износа казне. Узимајући у обзир које су то вредности које се тим казнама штите, строжија казнена политика се чини оправданом. Тако, Закон о државним симболима и Дану државности Црне Горе (ЗДСДДЦГ 2019) прописује новчане казне у распону од 1000 до 20.000 евра за правно лице, односно од 300 до 2000 и 6000 евра за одговорно лице у правном лицу и физичка лица у зависности од учињеног прекршаја.

ВРШЕЊЕ КОНТРОЛЕ НАД ПРИМЕНОМ ЗАКОНА

Комуналној милицији је поверено вршење одређених послова који се тичу државних симбола. Тако је чланом 1. ст. 2 Закона о комуналној милицији прописана је сврха комуналне милиције у смислу да комунална милиција издаје упозорења и подноси захтеве за покретање прекршајног поступка за поступања супротно закону којим се уређују државни симболи, осим у односу на државне органе, органе територијалне аутономије, јединица локалне самоуправе и имаоце јавних овлашћења (ЗКМ 2019, чл. 1, ст. 2). Чланом 10. ст. 1. тч. 6 истог закона уређује се делокруг послова комуналне милиције по истом питању па се прописује да су ти послови вршење контроле над применом закона којим се уређују државни симболи, осим

у односу на државне органе, органе територијалне аутономије, јединица локалне самоуправе и имаоце јавних овлашћења, где под имаоцима јавних овлашћења, примера ради, подразумевамо Јавне бележнике и Јавне извршитеље.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Закон о прекршајима значајно сужава круг лица која могу бити позвана на одговорност искључујући од одговорности Републику Србију, територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе, као и њихове органе, узимајући у обзир да управо та правна лица, односно лица која су у њима запослена, најчешће користе и употребљавају грб, заставу и химну. Исто би дакле важило и за институције или организације чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или локална самоуправа. Иако Закон о прекршајима оставља могућност да посебним законом буде прописано да за прекршај под одређеним условима одговара одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије или органу јединице локалне самоуправе, Закона о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије, као посебан закон у конкретном случају, то не чини.

Оно што је лако уочљиво је да управо наведена правна лица, односно лица у њима запослена, најчешће чине једну од радњи извршења прекршаја тако што на својим зградама или у оквиру својих просторија истакну заставу или грб Републике Србије који су оштећени или неподобни за употребу. Колико пута смо сви били сведоци тога да на зградама органа и институција које су по закону дужне да употребљавају ове симболе, застava буде исцепана, избледела или оштећена на неки други начин. Тако и дан-данас, врло често, приликом званичних посета наших званичника иностранству, имамо прилику да изнова и изнова увиђамо пропуст у дипломатском протоколу који се односи на истицање застареле заставе Србије из 2004. године (Јовановић 2021). У том смислу, када постоји законска обавеза употребе државних симбола од стране државних органа и организација, уз претпоставку да би државни органи и организације морали у највећој мери да воде рачуна о очувању државних симбола, онда би свакако било оправдано прекршајну одговорност проширити и на ова лица. Државни органи и организације, условно речено, персонификују државу, представљају

државу која кроз њих комуницира са појединцима на свакодневном нивоу. Уколико сама држава показује нехајни однос према својим симболима, дозвољавајући да се на зградама њених органа вијори исцепана или на други начин оштећена застава, тешко је очекивати од појединца, од грађанине те државе, да покаже већи степен одговорности и привржености када пред собом има такав пример. Такав однос само продубљује, на почетку већ речну, немогућност идентитетског, али и сваког другог значајнијег повезивања и идентификације појединца са државним симболима.

Исто важи и у погледу истицања грба или заставе стране државе у Републици Србији без истицања грба, односно заставе Републике Србије, као у напред наведеном примеру. Могућност за евентуалну злоупотребу чињенице ограничења и изузимања од прекршајне одговорности државних органа и одговорних лица у њима мора бити сведена на минимум, односно у потпуности онемогућена. У супротном, држава опет шаље исту слику и поруку: нехајност за чињеницу да се њен симбол намерно изоставља на њеној територији уз истицање симбола друге државе у случају када је то законом забрањено и кажњиво. Поред проширења круга лица која одговарају за овај прекршај и на органе републике, аутономне покрајине и локалне самоуправе, као и на њихове руководиоце, добар смер било би и уопште покретање и виђење прекршајних поступака у том смислу.

На крају, можда би се као закључак могао извести став да би за правилан однос према државним симболима као атрибутима националног идентитета била, бар за почетак, довољна адекватна примена законских прописа. Можда би управо пример државе која доследно примењује Закон о изгледу и употреби грба, заставе и химне Републике Србије био довољан подстицај за појединца да и сам преиспита однос према државним симболима и са тим у вези коначно почне да их доживљава као одреднице сопственог идентитета.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Закон о државним симболима и Дану државности Црне Горе [ЗДСДДЦГ], „Службени лист РЦГ“, бр. 47/2004, 27/2007 – др. закон, 40/2011 – др. закон, 34/2019 и 47/2019 – др. закон.
- Закон о изгледу и употреби грба, заставе и химне [ЗИУГЗХ], „Службени гласник РС“, бр. 36/09.
- Закон о комуналној милицији [ЗКМ], „Службени гласник РС“, бр. 49/2019.
- Закон о прекршајима [ЗОП], „Сл. гласник РС“, бр. 65/2013, 13/2016, 98/2016 – одлука УС, 91/2019 и 91/2019 – др. закон.
- Јовановић, Ненад. 2010. *Грбови, заставе и химне у историји Србије*. Цетиње: Светигора.
- Кривични законик [КЗ], „Сл. гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
- Мрвић-Петровић, Наташа. 2013. *Закон о прекршајима*. Београд: Савремена администрација.
- Соловјев, Александар. 2021. *Историја српског грба*. Београд: Catena Mundi.
- Стојановић, Зоран. 2008. *Кривично право*. Београд: Службени гласник.
- Устав Републике Србије, „Сл. Гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021.
- Jovanović, Radomir. 2021. „Nedopustivi nemar prema državnim simbolima.“ *Novi Standard*. 1. Jun 2021. <https://standard.rs/2021/06/01/nedopustivi-nemar-prema-drzavnim-simbolima/>.
- Jović, Miodrag. 2015. „Prekršajna odgovornost.“ *Pravne teme* (6): 155-168.
- Lazić, Nikola. 2021. „Srbija ne priznaje zastavu Albanije kao obilježje albanske manjine.“ *Al Jazeera*. 1. Decembar 2021. https://balkans.aljazeera.net teme/2021/12/1/drzava-ne-priznaje-zastavu-albanije-kao-obiljezje-albanske-manjine-u-srbiji_
- Obrenović, Vladislav. 2019. „Сепанје заставе као опасна злоупотреба уметности.“ *Novi Standard*. 9. Oktobar 2019. <https://standard.rs/2019/10/09/opasna-zloupotreba-umetnosti/>.

*Nikola Dinić**

Law office Dinić, Vrnjačka Banja

**COAT OF ARMS, FLAG AND ANTHEM OF THE
REPUBLIC OF SERBIA: PROTECTION TROUGHT
MISDEMEANOR LIABILITY**

Resume

The coat of arms, flag and anthem are the bearers of national identity, and their legal regulation and protection would be of particular interest to every country. Serbian identity wandering in the 20th century is also reflected in the arrangement of state symbols and the insufficiently arranged manner of their use. With the adoption of the Law on the Appearance and Use of the Coat of Arms, Flag and Anthem of the Republic of Serbia in 2009, a certain step forward was made in the sense that this law regulates the symbols that represent the Republic of Serbia, the basic rules on displaying the coat of arms and the flag, restrictions on their uses, their appearance, the anthem and the occasions when the anthem is performed, as well as the penal provisions for non-compliance with the provisions prescribed by this law. However, despite this, the matter concerning state symbols is still not adequately regulated in terms of misdemeanor liability of a certain category of persons: possible perpetrators of misdemeanors, thus leaving the possibility for abuses, i.e. for unpunished violation of legal provisions concerning the protection of state symbols. This primarily refers to the category of legal entities as subjects of violations, namely the Republic of Serbia, territorial autonomy and local self-government units and their bodies.

Keywords: Coat of arms, flag and anthem, Law on the appearance and use of the coat of arms, flag and anthem of the Republic of Serbia, protection of the coat of arms, flag and anthem, misdemeanor and misdemeanor liability.

* advokatdnicvb@gmail.com.

* Овај рад је примљен 11. јуна 2024. године, а прихваћен на састанку Редакције 26. фебруара 2024. године.